

BILTEN APOSO

januar/siječanj do juni/lipanj 2020.

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE
OBRAZOVANJE

SADRŽAJ

Pandemija kao iskorak u suvremene vidove obrazovanja	3
Standardi kvalitete rada u predškolskom odgoju i obrazovanju	4
Nacrt Smjernica za inkluzivni odgoj i obrazovanje	5
Izrada standarda učeničkih postignuća	6
Vrednovanje	7
Standardi učeničkih postignuća	8
BiH u istraživanjima PISA 2021 i PIRLS 2021	9
Standardi zanimanja	11

PANDEMIJA KAO ISKORAK U SUVREMENE VIDOVE OBRAZOVANJA

Maja Stojkić, ravnateljica APOSO

U vrijeme pandemije prouzrokovane virusom COVID-19 (korona virus), a s ciljem održavanja procesa rada i zaštite zdravlja zaposlenih u Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, rad u Agenciji bio je organiziran na način da se osigura najmanji mogući boravak zaposlenika u prostorijama koje koristi više osoba. Većina zaposlenika zamijenila je posao u uredu radom od kuće, ali situacija u kojoj smo se našli poslužila nam je kao dodatna motivacija za još veću međusobnu suradnju i podršku.

U vremenu krize, Agencija je nastavila s održavanjem stalnih (online) sastanaka radnih grupa te uspješno završila dva bitna dokumenta - Standardi kvalitete rada psihologa, edukacijskih rehabilitatora i logopeda, stručnih suradnika u predškolskome odgoju i obrazovanju, kao i nacrt Smjernica za inkluzivni odgoj i obrazovanje, a nastavljena je i realizacija regionalnog projekta (TOREGOS) za razvoj standarda zanimanja u dva sektora (sektor turizam / ugostiteljstvo i sektor građevine).

Kreirali smo i postavljali različite sadržaje na našim društvenim mrežama (FaceBook, Instagram i Twitter), a sve s ciljem pružanja što veće podrške korisnicima.

Preko svojih eTwinning i EPAL platformi Agencija je, kao Državna služba za podršku navedenim projektima ERASMUS programa, otvarala različite mogućnosti suradnje te pružala razne online alate, edukativne sadržaje i webinare za profesionalni razvoj koje su nastavnici mogli iskoristiti u svome profesionalnom radu i organizaciji nastavnoga procesa.

Provođenje online nastave bacilo je svjetlo u javnosti na važnost razvoja određenih kompetencija i funkcionalnih znanja te predstavljalo ogroman iskorak u suvremene vidove obrazovanja, s naglaskom na uporabi inovativnih formi podučavanja.

STANDARDI KVALITETE RADA U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

U okviru svojih redovnih aktivnosti, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, početkom 2020. godine, završila je s radom na definiranju Standarda kvalitete rada psihologa, edukatora-rehabilitatora i logopeda, stručnih suradnika u predškolskom odgoju i obrazovanju.

Glavna namjena spomenutog dokumenta jeste da posluži kao vodič profesionalcima u kontinuiranom profesionalnom razvoju i omogući svrsishodnu evaluaciju i samoevaluaciju rada.

Osim toga, Dokument je namijenjen i nadležnim osobama i institucijama odgovornim za inicijalno obrazovanje i obuku, za praćenje kvalitete rada,

profesionalno napredovanje i razvoj kompetencija psihologa, edukacijskih rehabilitatora i logopeda u predškolskome odgoju i obrazovanju.

Uz već ranije definirane i revidirane standarde kvalitete rada odgojitelja, pedagoga i ravnatelja u predškolskome odgoju i obrazovanju (APOSO 2011.,2018.), uspostavom okvira kvalitete pomoću standarda kvalitete rada za ostale stručne suradnike u predškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini, doprinijelo bi se izgradnji odgojno – obrazovnoga sustava u ranome djetinjstvu sukladnoga ciljevima Europske Unije, te dostizanju razine kvalitete koji posjeduju odgojno-obrazovni sustavi u drugim državama članicama, a kojemu i Bosna i Hercegovina teži.

NACRT SMJERNICA ZA INKLUZIVNI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje izradila je Nacrt Smjernica za inkluzivni odgoj i obrazovanje. Dokument je pripremljen za slanje i davanje komentara nadležnim ministarstvima obrazovanja i pedagoškim zavodima, nakon čega će biti predstavljen Stručnom odboru Agencije te službeno objavljen.

Ovaj dokument pruža pregled zakonskih i podzakonskih akata relevantnih za inkluzivni odgoj i obrazovanje, kao i smjernice za daljnji razvoj inkluzivnoga odgoja i obrazovanja u BiH.

Do relevantnih podataka došlo se na temelju kvalitativnog prikupljanja podataka kroz analizu zakonskih i podzakonskih akata te kroz informacije dobivene od donositelja odluka i praktičara, prikupljene kroz intervjue s fokus-skupinama.

Važno je da Smjernice na cijelom području BiH pomognu u razumijevanju inkluzivnoga odgoja i obrazovanja, unaprjeđenju zakonske regulative u odnosu na razumijevanje inkluzivnoga odgoja i obrazovanja, osiguraju svakom djetetu ostvarivanje prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje.

Smjernice trebaju postati temelj za razvoj odgojno-obrazovnih programa, te usmjerenje obrazovnim vlastima za ispunjavanje zadaće na koju su se obvezali potpisivanjem međunarodnih dokumenata.

Svakako će pomoći boljem razumijevanju inkluzije kao jedne od temeljnih vrijednosti u odgoju i obrazovanju koja za polazište ima uvažavanje različitosti, a u središtu su pozornosti potencijali, sposobnosti, potrebe i interesi svakog djeteta/učenika. S druge pak strane, cilj mu je jasno usmjeriti sljedeće korake važne za razvoj inkluzivnoga odgoja i obrazovanja.

IZRADA STANDARDA UČENIČKIH POSTIGNUĆA

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje najavila je početak procesa revidiranja i definiranja standarda učeničkih postignuća, utemeljenih na Zajedničkoj jezgri nastavnih planova i programa (ZJNPP) definiranoj na ishodima učenja, objavom javnog natječaja za stručne osobe iz područja odgojno-obrazovnog rada. Na natječaj se javilo više od četiri stotine zainteresiranih kandidata što je znatno produžilo proces selekcije.

Tijekom narednih par mjeseci Agencija planira provesti obuke izabраниh kandidata i predstavljanje modela po kojem će biti provedeno revidiranje i definiranje standarda učeničkih postignuća.

Plan je do kraja godine završiti proces revidiranja i definiranja ekspertskih standarda iz matematike, prirodnih znanosti, povijesti te bosanskog jezika, hrvatskog jezika i srpskog jezika za treći, šesti i deveti razred osnovnog te za završni razred srednjeg općeg obrazovanja.

Standardi će biti formulirani kao konkretni i operativni iskazi o tomu što učenik zna i može uraditi. Biti će definirani kroz stručnu procjenu o potrebnoj i poželjnoj razini učeničkih postignuća i to na osnovnoj, srednjoj i naprednoj razini.

VREDNOVANJE

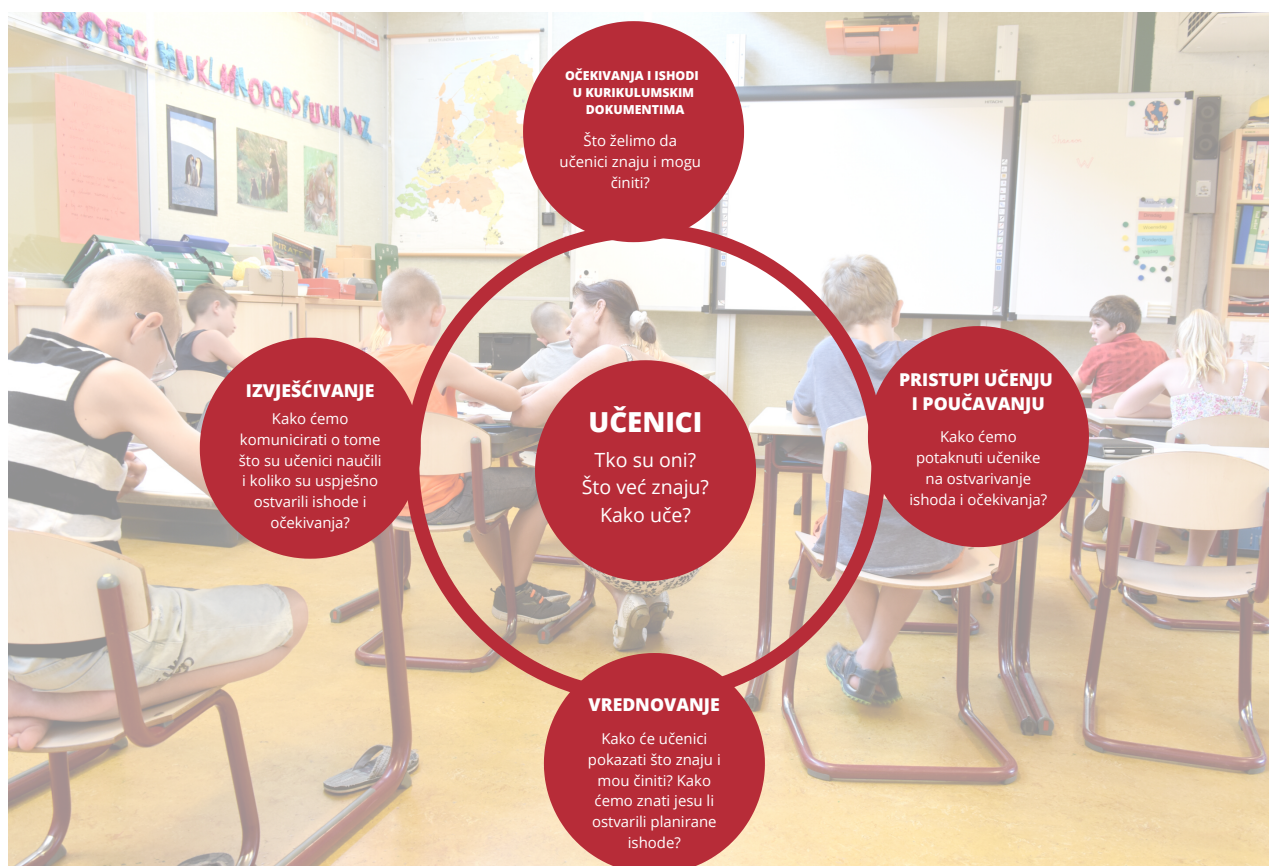
Vrednovanje je jedan od važnih elemenata predmetnog kurikulumu. Pored vrednovanja učeničkih postignuća vrednujemo i odgojno-obrazovni proces, pratimo proces učenja i dajemo povratne informacije učeniku.

Kako bi učenici postigli definirane ishode učenja oni moraju biti aktivni sudionici procesa učenja, a načini poučavanja, vrednovanja i ocjenjivanja trebaju dati informaciju učeniku o načinu na koji treba učiti. Vrednovanjem će se izbjeći različiti kriteriji ocjenjivanja koji se koriste kada je nastava zasnovana na tradicionalnim nastavnim planovima i programima. Pomak od sadržaja ka razvoju kompetencija treba biti vidljiv i u metodama vrednovanja.

Potrebno je izbjeći isključivu provjeru poznavanja sadržaja te dati učeniku povratnu informaciju o njegovom napredovanju, razini ostvarenosti ishoda učenja i onome što je za njega važno, a to je način na koji može poboljšati svoje učenje.

Učenicima treba omogućiti samovrednovanje i vjerovati im kako će biti iskreni u svojoj procjeni i vrednovanju sebe samih. Također im treba omogućiti i vršnjačko vrednovanje jer će sudjelovanjem u ovim procesima donošenja odluka postati motivirani tijekom samoga učenja.

Vrednovanje treba biti usklađeno s ciljem predmetnog kurikulumu, definiranim ishodima učenja i standardima učeničkih postignuća.

STANDARDI UČENIČKIH POSTIGNUĆA

Alisa Ibraković, zamjenica ravnateljice APOSO i rukovoditeljica P7 Sarajevo pojašnjava što su standardi učeničkih postignuća i što bi nam njihova primjena trebala donijeti?

Kada govorimo o unapređenju kvaliteta obrazovanja, onda trebamo govoriti o promjeni paradigme obrazovanja, u kojoj moraju učestvovati svi nivoi obrazovnog sistema. To je promjena koja podrazumjeva da se umjesto usmjerenosti na ono šta se uči, usmjerimo na to kako se uči i kako se provjerava ono što se uči.

Agencija je, u skladu sa svojim nadležnostima, započela proces revidiranja i definisanja standarda učeničkih postignuća.

Standardi će biti formulisani kao konkretni i operativni iskazi šta učenik zna i može da uradi. Biti će definisani kroz ekspertsku procjenu o potrebnom i poželjnom nivou učeničkih postignuća, i to na tri nivoa: osnovni, srednji i napredni nivo. Nivo standarda opisuje zahtjeve različite težine, a svaki sljedeći nivo podrazumijeva da je učenik savladao znanja i vještine iz prethodnog.

Standardi učeničkih postignuća su mjera ostvarenosti ishoda. Definisani na kumulativni način i jasno opisuju nivo kvaliteta i kvaliteta znanja i vještina koje učenici postižu po završetku određenog nivoa obrazovanja.

Primjena standarda omogućava učenicima uvid u to šta se od njih očekuje, šta treba da nauče i kako će se njihovo učenje provjeravati, što će im pomoći da usmjere dodatnu pažnju i napore na suštinske dijelove gradiva.

Standardi će pomoći u razvoju novih elemenata strategije vrednovanja na državnoj i/ili nižim nivoima radi ojačavanja procesa evaluacije i praćenja definiranih ishoda učenja.

Oni su osnova za razvijanje instrumenata namijenjenih eksternom vrednovanju i samovrednovanju rada škola, nastavnika i učenika.

Primjenom standarda možemo dobiti podatke o tome da li su preduzete mjere u obrazovnim sistemima dale očekivane efekte. Takav sistem vrednovanja doprinijet će kvalitetnijem planiranju u oblasti obrazovanja i donošenju odluka koje su zasnovane na empirijski dobijenim podacima.

Također, standardi omogućavaju odgovarajućim stručnim institucijama da razvijaju nastavne materijale koji će biti kvalitetna podrška nastavniku i učenicima u njihovom redovnom radu, te osnova za razvoj programa profesionalnog razvoja nastavnika.

Oni trebaju da posluže kao mehanizam osiguranja i unaprijeđenja kvalitete obrazovanja. Primjena standarda učeničkih postignuća omogućava da podučavanje bude efikasnije i kvalitetnije, a vrednovanje rezultata objektivnije i pouzdanije. Povećava se objektivnost školskog ocjenjivanja, kao i uporedivost školskih ocjena.

Treba tako primjenjivati standarde da ohrabre inovativnost i kreativnost u učionici. Standardi će pomoći nastavnicima u jasnijem sagledavanju hijerarhije obrazovnih ciljeva i ishoda učenja. Pomoći će nastavnicima da traže različite puteve poučavanja, da kreiraju obrazovno okruženje koje podržava proces učenja i razvoj svakog učenika.

BIH U ISTRAŽIVANJIMA PISA 2021 I PIRLS 2021

Kako bi se uspostavio konstantan proces unapređenja obrazovanja u skladu s globalnim izazovima i potrebama, neophodno je kontinuirano sudjelovanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim istraživanjima u obrazovanju, kakva su PISA, TIMSS i PIRLS. Podsjetimo na rezultate istraživanja PISA 2018 po kojima su ispitanici iz naše zemlje iskazali veoma nisku razinu Funkcionalnih znanja iz matematike, prirodnih znanosti i čitalačke pismenosti. Tijekom razdoblja online nastave ponovo je aktualizirana nužnost unapređenja kompetencija učenika i nastavnika i promjene paradigme podučavanja i učenja.

Imajući u vidu zaključak Predsjedništva BiH, a na tragu zahtjeva Vlade RS-a da se osigura pojedinačna vidljivost RS-a unutar rezultata međunarodnih istraživanja, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH (APOSO) u prethodnim je mjesecima ostvarila niz dodatnih

kontakata i konzultacija s međunarodnim organizacijama koje spomenuta istraživanja provode. Organizacija OECD koja vodi PISA istraživanje jasno je sugerirala kako svaka zemlja sudionica, uključujući i BiH, može izabrati dodatne modalitete sudjelovanja kada je riječ o formiranju uzorka, pojačanju uzorka (oversampling) ili pridruživanju regije (adjudicated region). Predloženi modaliteti povećavaju postojeći uzorak i otvaraju prostor za dodatne analize u sklopu cjelovitog državnog izvješća.

Očekivano, njihova primjena povećava i troškove koji bi, ovisno o odabiru modaliteta, iznosili dodatnih 15.000 do 40 000 KM.

Agencija je prikupljene informacije dostavila Predsjedništvu BiH i Ministarstvu civilnih poslova BiH s preporukom da se iste prosljede na razmatranje mjerodavnim ministarstvima obrazovanja u Bosni i Hercegovini, te se očekuje povratna informacija.

SVAKI TREĆI PETNAESTOGODIŠNJAK U NAŠOJ ZEMLJI JE FUNKCIONALNO NEPISMEN

Kada je u pitanju tijelo koje provodi istraživanja, OECD i IEA (organizacija koja provodi PIRLS istraživanje) dijele čvrsto stajalište kako može postojati samo jedan državni centar koji nominira jednog državnog koordinatora po projektu. Moguće je imenovanje subkoordinatora u ime nadležnih ministarstava obrazovanja, što je i do sada bila praksa Agencije kao državnog centra za BiH. U tom smislu, važno je naglasiti kako međunarodni izvođači kontaktiraju isključivo s državnim centrom, a ne sa koordinatorima pojedinih regija, bez obzira na odabrani modalitet uzorkovanja.

Istraživanja PISA 2021 i PIRLS 2021 planirana su u prvoj polovini naredne godine. U cilju osiguranja kontinuiteta sudjelovanja i poštivanja rokova koji su veoma kratki, prijedlog Agencije je da se, u ovom ciklusu, omogući sudjelovanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim istraživanjima bez dodatnih modaliteta, a u skladu s dosadašnjim načinom utvrđivanja uzorka, koji je stratificiran i reprezentativan.

Kako bi se ispoštovao zaključak Vlade Republike Srpske, moguće je primijeniti izmjenu uzorka na način da se umjesto po regijama (Regija Banja Luka, Regija Birač, Regija Doboje, Regija Prijedor, Regija Bijeljina, Regija Hercegovina, Regija Sarajevsko-romanijska; što je omogućivalo i analizu unutar entiteta), formira jedan uzorak za cijeli entitet. Argumenti o nepostojanju stručnih razloga za izbor dodatnih modaliteta nalaze se i u rezultatima PISA 2018 istraživanja, prema kojima nema većih statističkih razlika u postignućima unutar Bosne i Hercegovine i nema varijabli koje bi značajnije prikazale varijacije u postignućima unutar države.

Zaključak je da Bosna i Hercegovina, s obzirom na ustavno uređenje, može sudjelovati u PISA istraživanju kroz jedan od ponuđenih dodatnih modaliteta, ali bi za to nadležna ministarstva morala iskazati interes, uz svjesnost o dodatnim troškovima za koje ta ministarstva trebaju osigurati potrebna financijska sredstva.

Agencija poziva sve nadležne obrazovne vlasti u Bosni i Hercegovini da u što skorije vrijeme iznesu svoj stav, kako bi se osigurale suglasnosti, usuglasili modaliteti te sačuvali kontinuitet međunarodnih istraživanja.

STANDARDI ZANIMANJA

Siniša Gatarić, zamjenik ravnateljice Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i voditelj područne jedinice Banja Luka, govori o važnosti razvoja standarda zanimanja, cjeloživotnom učenju kao i ulozi Agencije u procesu unapređenja strukovnog obrazovanja.

Stručno obrazovanje u BiH nastoji da pruži mladima vještine koje su preduslov za zapošljivost i konkurentniju poziciju na tržištu rada i to na način da im se obezbjedi prohodnost (horizontalna i vertikalana) kako kroz obrazovanje tako i na tržištu. Reformski procesi u BiH u oblasti srednjeg stručnog obrazovanja započeli su 1998. god. Niz projekata i aktivnosti je bilo usmjereno na jačanje saradnje između tržišta rada i obrazovanja.

Učinjeni su značajni pomaci u implementiranju zahtjeva privrede u obrazovne programe kao i ispunjavanju ciljeva Agende za održivi razvoj. Ipak treba napomenuti da bez obzira na dosadašnji napredak treba još učiniti brojne napore od strane svih kreatora obrazovne politike u BiH da mladima u BiH obezbjedimo sticanje znanja i vještina koje će im garantovati zadovoljenje ličnih, profesionalnih, socijalnih i drugih potreba.

Kao i u drugim zemljama u kojima VET centri predstavljaju referentnu tačku gdje se usklađuju potrebe tržišta rada i obrazovni ciljevi ishodi tako bi trebalo i APOSO (PJ BL) da u BiH ima istu ulogu. Imajući u vidu ustavno pravni poredak BiH, APOSO promoviše diferencirani pristup razvoju kurikuluma u srednjem stručnom obrazovanju zasnovanih na IU, koji započinju razvojem standarda zanimanja i standarda kvalifikacija koji predstavljaju osnovu za razvoj NPP/ programa obuke.

Standard zanimanja je osnova za razvoj kurikuluma u srednjem stručnom obrazovanju i predstavlja svojevrsnu narudžbu svijeta rada obrazovanju. On je u stvari popis zahtjevanih stručnih kompetencija (znanja i vještina) koje su potrebne za obavljanje radnih aktivnosti u konkretnom zanimanju.

Standard zanimanje je i osnova za razvoj standarda kvalifikacija i definisanje završnih ishoda učenja i predstavlja uslov za razvoj kvalifikacionog okvira.

APOSO već duži period stvara pretpostavke za razvoj kvalifikacionog okvira u BiH kroz aktivnosti razvoja standarda zanimanja i standarda kvalifikacija. O važnosti i značaju standarda govori njihova konkretna primjena i činjenice da su implementirani u novorazvijene ili revidirane NPP. APOSO pruža podršku pri razvoju modularnih NPP.

Cjeloživotno učenje koje je integrisano u rad APOSO, je osnovna premisa na kojoj se zasnivaju sve obrazovne politike u Evropi. Interes i spremnost za cjeloživotno učenje pojedinca u BiH apsolutno postoji i najčešće je u vezi sa mogućnostima za zapošljavanje, profesionalnim napredovanjem, promjenom radnog mjesta ili zadovoljavanjem drugih ličnih i profesionalnih potreba.

Kada je u pitanju obrazovanje odraslih ne postoji okvirni zakon na nivou BiH, ali su donesena dva dokumenta i to Principi i standardi u obrazovanju odraslih i Strateška platforma razvoja obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja u BiH za period 2014-2020.

U svim strateškim dokumentima u BiH obrazovanje odraslih se tretira kao osnovni instrument za razvoj efikasne i konkurentne tržišne privrede, smanjenje nezaposlenosti i socijalne isključenosti. Kako bi se realizovali ciljevi postavljeni u strateškoj platformi APOSO je u periodu od 2014. godine realizovala dva evropska projekta iz oblasti obrazovanja odraslih (Agenda i EPAL).

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje
obrazovanje

Kneza Domagoja b.b.
88 000 Mostar
BiH

Tel: +387 36 329 908
Fax: +387 36 329 908
M: info@aposo.gov.ba

Ovaj e-mail ste primili ukoliko ste nekada
razmijenili e-mail s APOSO, ostavili svoju e-mail
adresu tijekom sudjelovanja u radnim skupinama,
javnim raspravama, anketi ili vas je netko od vaših
poznatika preporučio i dodao na mailing listu.
Ukoliko ne želite primati Newsletter odjavite se na:

info@aposo.gov.ba

ili nas kontaktirajte preko naših službenih stranica:

<https://www.facebook.com/>

<https://www.aposo.gov.ba>

